

BELGISCHE KAMER VAN
VOLKSVERTEGENWOORDIGERS

12 december 2007

WETSVOORSTEL

**tot wijziging van de wet van 10 mei 2007 ter
bestrijding van discriminatie tussen vrouwen
en mannen wat betreft het geslacht in
verzekeringsaangelegenheden**

WETSVOORSTEL

**tot wijziging van de wet van 10 mei 2007
ter bestrijding van discriminatie tussen
vrouwen en mannen teneinde de
gelijkstelling van de Belgische
verzekeringmarkt met de Europese
te garanderen**

VERSLAG

NAMENS DE COMMISSIE VOOR HET
BEDRIJFSLEVEN, HET WETENSCHAPSBELEID, HET
ONDERWIJS, DE NATIONALE WETENSCHAPPELIJKE
EN CULTURELE INSTELLINGEN, DE MIDDENSTAND
EN DE LANDBOUW
UITGEBRACHT DOOR
MEVROUW **Katrien PARTYKA**

INHOUD

I. Inleidende uiteenzettingen	3
II. Algemene bespreking	4
III. Artikelsgewijze bespreking	14
IV. Stemmingen	15

Voorgaande documenten:

Doc 52 0404/ (2007/2008):

001: Wetsvoorstel van de heer Tommelein.
002 en 003 : Amendementen.
004 : Tekst aangenomen door de commissie.

Doc 52 0431/ (2007/2008):

001: Wetsvoorstel van de heren Logghe, Van den Eynde en Bultinck.

CHAMBRE DES REPRÉSENTANTS
DE BELGIQUE

12 décembre 2007

PROPOSITION DE LOI

**modifiant la loi du 10 mai 2007 tendant
à lutter contre la discrimination entre
les femmes et les hommes, pour ce qui
est de l'appartenance sexuelle en matière
d'assurances**

PROPOSITION DE LOI

**modifiant la loi du 10 mai 2007 tendant
à lutter contre la discrimination entre
les femmes et les hommes afin de les
garantir l'alignement du marché belge
des assurances sur le marché européen**

RAPPORT

FAIT AU NOM DE LA COMMISSION DE
L'ÉCONOMIE, DE LA POLITIQUE SCIENTIFIQUE, DE
L'ÉDUCATION, DES INSTITUTIONS SCIENTIFIQUES ET
CULTURELLES NATIONALES, DES CLASSES
MOYENNES ET DE L'AGRICULTURE
PAR
MME **Katrien PARTYKA**

SOMMAIRE

I. Exposés introductifs	3
II. Discussion générale	4
III. Discussion des articles	14
IV. Votes	15

Document précédent:

Doc 52 0404/ (2007/2008):

001: Proposition de loi de M. Tommelein.
002 et 003: Amendements.
004: Texte adopté par la commission.

Doc 52 0431/ (2007/2008):

001: Proposition de loi de MM. Logghe, Van den Eynde et Bultinck.

**Samenstelling van de commissie op datum van indiening van het verslag/
Composition de la commission à la date du dépôt du rapport:**

Voorzitter/Président: Bart Laeremans

A. — Vaste leden/Membres titulaires:

CD&V - N-VA: Jan Jambon, Katrien Partyka, Ilse Uyttersprot,
Liesbeth Van der Auwera
MR: Olivier Hamal, Katrin Jadin, Pierre-Yves Jeholet
PS: Colette Burgeon, Karine Lalieux
Open Vld: Willem-Frederik Schiltz, Bart Tommelein
VB: Bart Laeremans, Bruno Valkeniers
sp.a-spirit: Dalila Douifi, Freya Van den Bossche
Ecolo-Groen!: Philippe Henry
cdH: Melchior Wathelet

B. — Plaatsvervangers/Membres suppléants:

Leen Dierick, Nathalie Muylle, Flor Van Noppen, Stefaan Vercamer,
Mark Verhaegen
Olivier Chastel, François-Xavier de Donnea, Jacqueline Galant,
Carine Lecomte
Alain Mathot, André Perpète
Hendrik Daems, Luk Van Biesen, Ludo Van Campenhout
Peter Logghe, Barbara Pas, Bruno Stevenheydens
Renaat Landuyt, Bruno Tobback, Christine Van Broeckhoven
Meyrem Almaci, Tinne Van der Straeten
Joseph George, David Lavaux

cdH	:	centre démocrate Humaniste	
CD&V–N-VA	:	Christen-Democratisch en Vlaams/Nieuw-Vlaamse Alliantie	
Ecolo-Groen!	:	Ecologistes Confédérés pour l'organisation de luttes originales – Groen	
FN	:	Front National	
LDD	:	Lijst Dedecker	
MR	:	Mouvement Réformateur	
Open Vld	:	Open Vlaamse liberalen en democraten	
PS	:	Parti Socialiste	
sp.a - spirit	:	Socialistische partij anders - sociaal, progressief, internationaal, regionalistisch, integraal-democratisch, toekomstgericht.	
VB	:	Vlaams Belang	
<i>Afkortingen bij de nummering van de publicaties :</i>		<i>Abréviations dans la numérotation des publications :</i>	
DOC 52 0000/000 :	Parlementair document van de 52 ^e zittingsperiode + basisnummer en volgnummer	DOC 52 0000/000 :	Document parlementaire de la 52 ^{ème} législature, suivi du n° de base et du n° consécutif
QRVA :	Schriftelijke Vragen en Antwoorden	QRVA :	Questions et Réponses écrites
CRIV :	Voorlopige versie van het Integraal Verslag (groene kaft)	CRIV :	Version Provisoire du Compte Rendu intégral (couverture verte)
CRABV :	Beknopt Verslag (blauwe kaft)	CRABV :	Compte Rendu Analytique (couverture bleue)
CRIV :	Integraal Verslag, met links het definitieve integraal verslag en rechts het vertaald beknopt verslag van de toespraken (met de bijlagen) (PLEN: witte kaft; COM: zalmkleurige kaft)	CRIV :	Compte Rendu Intégral, avec, à gauche, le compte rendu intégral et, à droite, le compte rendu analytique traduit des interventions (avec les annexes) (PLEN: couverture blanche; COM: couverture saumon)
PLEN :	Plenum	PLEN :	Séance plénière
COM :	Commissievergadering	COM :	Réunion de commission
MOT :	moties tot besluit van interpellaties (beigekleurig papier)	MOT :	Motions déposées en conclusion d'interpellations (papier beige)

Officiële publicaties, uitgegeven door de Kamer van volksvertegenwoordigers

Bestellingen :
Natieplein 2
1008 Brussel
Tel. : 02/ 549 81 60
Fax : 02/549 82 74
www.deKamer.be
e-mail : publicaties@deKamer.be

Publications officielles éditées par la Chambre des représentants

Commandes :
Place de la Nation 2
1008 Bruxelles
Tél. : 02/ 549 81 60
Fax : 02/549 82 74
www.laChambre.be
e-mail : publications@laChambre.be

DAMES EN HEREN,

Uw commissie heeft deze wetsvoorstellen besproken tijdens haar vergaderingen van 27 november, 4 en 11 december 2007. De Commissie heeft besloten om het wetsvoorstel nr 404/1 van de heer Tommelein als basis voor de bespreking te nemen.

I. — INLEIDENDE UITEENZETTINGEN

De heer Bart Tommelein (Open Vld) herinnert aan de context van het ter bespreking voorliggende wetsvoorstel DOC 52 0404/001.

Bij de wet van 10 mei 2007 ter bestrijding van discriminatie tussen vrouwen en mannen heeft België Europese Richtlijn 2004/113/EG omgezet, die erop gericht is elke gendergerelateerde discriminatie, ook op verzekeringsgebied, af te schaffen.

Die Europese richtlijn biedt de lidstaten echter de mogelijkheid te voorzien in uitzonderingen op dit non-discriminatieprincipe. Die uitzonderingen kunnen alleen betrekking hebben op verzekeringstakken waarvoor het geslacht een bepalende factor is in de beoordeling van het te verzekeren risico. Als België van die mogelijkheid gebruik wil maken, moet de voormelde wet van 10 mei 2007 noodzakelijkerwijze vóór 21 december 2007 worden gewijzigd.

De heer Tommelein acht het wenselijk dat België van die optie gebruik maakt en in de volgende takken gendergerelateerde discriminatie toestaat:

- de verzekering gezondheidszorg;
- de autoverzekering materiële schade en de autoverzekering burgerlijke aansprakelijkheid;
- de verzekeringen die onder de tak «Leven» vallen.

De spreker onderstreept het belang van de verzekeringssector in België qua omzet en banen. Die sector mag ten opzichte van verzekeraars die in de andere Europese landen zijn gevestigd, in geen geval in moeilijkheden worden gebracht. Andere EU-lidstaten hebben evenwel een beroep gedaan op de mogelijkheid om in verschillende verzekeringstakken die ongelijke behandeling toe te staan, of ze overwegen dat te doen. Zeventien van de achttien landen die de Europese richtlijn in hun nationaal recht hebben omgezet, zouden een afwijking hebben gevraagd.

Als de Belgische wetgever de wet van 10 mei 2007 ongewijzigd laat, zou hij de verzekeringssector in België

MESDAMES, MESSIEURS,

Votre commission a examiné ces propositions de loi au cours de ses réunions du 27 novembre et des 4 et 11 décembre 2007. La Commission a décidé de prendre la proposition de loi n° 404/1 de M Tommelein comme base de la discussion.

I. — EXPOSÉS INTRODUCTIFS

M. Bart Tommelein (Open Vld) rappelle le contexte dans lequel la proposition de loi discutée (DOC 52 0404/001) s'inscrit.

Par une loi du 10 mai 2007, la Belgique a transposé dans son droit une directive européenne (directive 2004/113/CE) visant à supprimer toute discrimination basée sur l'appartenance sexuelle en matière d'assurance.

La directive européenne précitée laisse cependant la faculté aux états-membres de prévoir des exceptions à ce principe de non-discrimination. Ces exceptions ne peuvent concerner que des branches d'assurance pour lesquelles l'appartenance sexuelle est un facteur déterminant dans l'évaluation du risque à assurer. Si la Belgique souhaite faire usage de cette faculté, la loi du 10 mai 2007 tendant à lutter contre la discrimination entre les femmes et les hommes devra être impérativement modifiée avant le 21 décembre 2007.

M. Tommelein souhaite que la Belgique utilise cette option et réintroduise la discrimination basée sur l'appartenance sexuelle dans les branches suivantes:

- l'assurance soins de santé;
- l'assurance dégâts matériels véhicule + assurance responsabilité civile véhicules automoteurs;
- les assurances relevant de l'activité «vie».

L'intervenant souligne l'importance du secteur de l'assurance en Belgique en termes de chiffre d'affaire et d'emplois. Ce secteur ne doit en aucun cas être mis en difficulté par rapport aux assureurs basés dans les autres pays européens. Or, d'autres états membres de l'Union européenne ont sollicité la faculté de réintroduire cette discrimination dans plusieurs branches d'assurance ou envisagent de le faire. Dix-sept sur les dix-huit pays ayant transposé la directive européenne dans leur droit national auraient demandé une dérogation.

En maintenant la loi du 10 mai 2007 inchangée, le législateur belge affaiblirait dès lors le secteur de l'assu-

dus verzwakken, doordat het concurrentievermogen ervan wordt beperkt, wat nadelig zou zijn voor de omzet van de sector, minder voor de Staatskas zou opbrengen en de werkgelegenheid in de sector zou aantasten. Op het vlak van productontwikkeling zouden de in België gevestigde verzekeringsmaatschappijen dezelfde concurrentiële problemen met de buurlanden ondervinden.

De heer Tommelein benadrukt dat het er niet om gaat tegen de geest van non-discriminatie tussen mannen en vrouwen in te gaan, maar om meer segmentering toe te staan in bepaalde verzekeringstakken waarvoor het geslacht een factor in de beoordeling van het te verzekeren risico is. De spreker benadrukt dat die uitzonderingen op het non-discriminatiebeginsel periodiek zullen worden geëvalueerd, zoals door de Europese instanties is opgelegd. Hij wil voorts over een volledige lijst beschikken van de landen die al om een uitzondering hebben verzocht en van de landen die overwegen het te doen.

Voor meer informatie verwijst de spreker naar de toelichting van zijn wetsvoorstel (DOC 52 0404/001, blz. 4-12).

De heer Peter Logghe (VB) licht het toegevoegde wetsvoorstel (DOC 52 0431/001) toe. Hij herinnert eraan dat het verzekeringsbeleid op een dubbel principe is gestoeld, namelijk solidariteit én responsabilisering via segmentatie, en dat men beide principes voortdurend in evenwicht moet houden.

De spreker vindt dat voor de drie door de heer Tommelein vermelde verzekeringstakken een afwijking moet worden aangevraagd, zodat een segmentatie op grond van het geslacht mogelijk is, en wel aan de hand van objectieve gegevens. Zonder die afwijkingen dreigt de verzekeringssector in België te maken te krijgen met concurrentieproblemen ten opzichte van de in het buitenland gevestigde maatschappijen.

II. — ALGEMENE BESPREKING

Mevrouw Karine Lalieux (PS) betreurt de overhaasting in de debatten en herinnert eraan dat er inzake verzekeringen heel ruime steun bestond voor de wet van 10 mei 2007 ter bestrijding van discriminatie tussen vrouwen en mannen. De spreekster benadrukt dat de hoorzittingen over dit thema in het adviescomité voor de Maatschappelijke Emancipatie interessante ophelderingen bij tal van aspecten hebben mogelijk gemaakt.

Mevrouw Lalieux gaat ervan uit dat het principe van gelijkheid tussen mannen en vrouwen een hoger principe is, een basisprincipe dat men niet op gelijke voet kan stellen met beschouwingen van commerciële aard. Af-

rance en Belgique en le rendant moins concurrentiel, ce qui serait préjudiciable à son chiffre d'affaires générerait moins de rentrées dans les caisses de l'état et porterait atteinte à l'emploi dans ce secteur. Par rapport au développement de nouveaux produits, les compagnies d'assurance basées en Belgique rencontreraient les mêmes problèmes vis-à-vis de la concurrence des pays voisins.

M. Tommelein souligne qu'il ne s'agit pas d'aller à l'encontre de l'esprit de non-discrimination entre hommes et femmes mais de permettre plus de segmentation dans certaines branches de l'assurance pour lesquelles l'appartenance sexuelle est un facteur déterminant dans l'évaluation du risque à assurer. L'intervenant souligne que ces exceptions au principe de non-discrimination feront l'objet d'une évaluation périodique imposée par les instances européennes. Il souhaite par ailleurs disposer d'une liste complète des pays qui ont sollicité l'exception et de ceux qui en discutent.

Pour de plus amples informations, M. Tommelein renvoie aux développements de la proposition de loi (DOC 52 0404/001; p. 4-12).

M. Peter Logghe (VB) commente la proposition de loi jointe (DOC 52 0431/001). Il rappelle que la gestion des assurances repose sur un double principe, la solidarité et responsabilisation via la segmentation, et qu'un équilibre doit être constamment trouvé entre ces deux principes.

L'intervenant estime que les trois branches d'assurance évoquées ci-avant par M. Tommelein doivent faire l'objet d'une demande de dérogation afin de pouvoir pratiquer la segmentation sur base de l'appartenance sexuelle et ce, à l'appui de données objectives. Sans ces dérogations, le secteur de l'assurance en Belgique risque de connaître des problèmes d'ordre concurrentiel par rapport aux compagnies basées à l'étranger.

II. — DISCUSSION GENERALE

Mme Karine Lalieux (PS) regrette la précipitation des débats et rappelle que la loi du 10 mai 2007 visant à lutter contre la discrimination entre les femmes et les hommes en matière d'assurances a été très largement soutenue. L'intervenante souligne que les auditions sur ce thème au sein du Comité d'avis pour l'Emancipation sociale ont permis d'apporter un éclairage intéressant sur nombre de questions.

Mme Lalieux considère le principe d'égalité hommes-femmes comme un principe supérieur, de base, qu'il ne convient pas de mettre sur un pied d'égalité avec des considérations d'ordre commercial. Il n'y a donc pas lieu

wijkingen van dit principe moeten dus niet worden overwogen. De spreekster herinnert eraan dat het «Handvest inzake gelijkheid» door alle democratische partijen is ondertekend en zij verzet zich tegen prijsdifferentiëring op grond van factoren die de mens niet in de hand heeft, zoals leeftijd of geslacht. Zij herinnert eraan dat bepaalde actuariële berekeningen die als basis dienen voor een segmentering van de verzekeringsmarkt, door de Europese Unie op de helling worden gezet en dat het wenselijk is over gegevens te beschikken van bronnen zonder enige band met de verzekeringsmaatschappijen zelf. Bovendien zouden de verschillen in profiel tussen de categorieën van verzekerden niet altijd even belangrijk zijn als wat Assuralia beweert.

Aangaande het argument dat een status-quo de verzekeringssector in België schade dreigt te berokkenen en een concurrentieprobleem dreigt te vormen, herinnert mevrouw Lalieux eraan dat de afwijkingen die door bepaalde landen zijn aangevraagd, nog niet zijn toegestaan. Bovendien zijn verzekeringen een buurtendienst, waarvoor het argument van buitenlandse concurrentie weinig relevant is. De spreekster herinnert eraan dat de wet van 1992 die differentiatie op grond van het genetische profiel verbiedt, in de verzekeringssector geen enkel geval van bedrijfsvertrek heeft veroorzaakt, terwijl dat argument toen door de verzekeraars naar voren was geschoven. Tot slot benadrukt mevrouw Lalieux dat het Belgisch recht van toepassing zou zijn op Belgische contractanten, ongeacht het land van de verzekeraar. Zij is tegen de in het wetsvoorstel geformuleerde afwijkingen; zij zal het wetsvoorstel dus ook niet steunen.

De heer Olivier Hamal (MR) bevestigt nogmaals dat mannen en vrouwen in beginsel gelijk moeten worden behandeld. Hij herinnert eraan dat het belangrijk is over volledige informatie te beschikken aangaande de intenties van de EU-lidstaten met betrekking tot die afwijkingmogelijkheid. Als de Europese Commissie een dergelijke mogelijkheid in haar richtlijn heeft opgenomen, dan betekent zulks inderdaad dat het gendercriterium in verzekeringsaangelegenheden een probleem kan vormen. De spreker had graag de lijst van landen gekregen die een afwijking hebben aangevraagd, alsook een lijst van de verzekeringstakken waarop die afwijkingen betrekking hebben. Tevens vraagt hij dat er volledige duidelijkheid komt aangaande de mogelijkheid ná 21 december 2007 een afwijking aan te vragen.

De heer Bart Tommelein (Open Vld) wijst op de uiterste datum van 21 december 2007 en is van oordeel dat we in geen geval het risico mogen nemen die datum te laten voorbijgaan. Hij herinnert eraan dat in de commissie was overeengekomen dat de bespreking en de stemmingen vandaag integraal zouden plaatsvinden en betreurt dat van die timing zou worden afgestapt.

d'envisager des dérogations à ce principe. L'intervenante rappelle que la Charte de l'Égalité a été signée par l'ensemble des partis démocratiques et elle s'oppose à ce que des différenciations de prix puissent intervenir sur base de facteurs que la personne ne maîtrise pas, tels que l'âge ou le sexe. Elle rappelle que certains calculs actuariels servant de base à une segmentation du marché de l'assurance sont remis en cause par l'Union européenne et qu'il est souhaitable de disposer de données provenant de sources indépendantes des compagnies d'assurances elles-mêmes. En outre, les différences de profil entre catégories d'assurés ne seraient pas toujours aussi importantes que ce que prétend Assuralia.

Par rapport à l'argument selon lequel le statu quo risque de porter préjudice au secteur de l'assurance en Belgique et de poser un problème de concurrence, Mme Lalieux rappelle que les dérogations sollicitées par certains pays n'ont pas encore été accordées. En outre, les assurances sont un service de proximité pour lequel l'argument d'une concurrence étrangère est peu relevant. L'intervenante rappelle que la loi de 1992 interdisant la différenciation sur base du profil génétique n'a provoqué aucune délocalisation dans le secteur des assurances alors que cet argument avait à ce moment été mis en avant par les assureurs. Enfin, Mme Lalieux souligne que le droit belge s'appliquerait aux contractants belges, quel que soit le pays du prestataire. Mme Lalieux est opposée aux dérogations contenues dans la proposition de loi qu'elle ne soutiendra dès lors pas.

M. Olivier Hamal (MR) réaffirme le principe d'égalité entre hommes et femmes. Il rappelle l'importance de disposer de toute l'information sur les intentions des pays européens par rapport à cette faculté de dérogation. Si la Commission européenne a prévu une possibilité de dérogation dans sa directive, c'est qu'effectivement un problème peut se poser par rapport à cette question de la prise en compte de l'appartenance sexuelle en matière d'assurances. L'intervenant souhaiterait disposer de la liste des pays qui ont sollicité une dérogation et des branches d'assurance qui en font l'objet et demande toute la clarté sur la possibilité de demander une dérogation au-delà du 21 décembre 2007.

M. Bart Tommelein (Open Vld) met en avant la date butoir du 21 décembre 2007 et estime qu'il ne faut prendre aucun risque de dépassement de cette date. Il rappelle qu'il avait été convenu en commission que l'ensemble de la discussion et des votes seraient organisés ce jour et regrette que ce timing soit remis en cause.

Mevrouw Florence Reuter (MR) vindt het van voorzichtigheid getuigen de afwijking aan te vragen, aangezien het nog steeds mogelijk blijft na vijf jaar stappen terug te zetten. Een status quo zou de situatie daarentegen blokkeren en onomkeerbaar maken. Voorts acht de spreker het raadzaam zich te houden aan de in de Europese richtlijn vermelde datum van 21 december 2007.

Mevr Florence Reuter (MR) herinnert eraan dat de leden alle gelegenheid hebben gehad om zich over dit probleem te buigen, zij hebben immers alle schriftelijke verslagen ontvangen van de hoorzittingen die door de Senaat werden georganiseerd. Dergelijke hoorzittingen werden ook door het Adviescomité voor Maatschappelijke emancipatie gehouden. De door sommige leden ingeroepen urgentie is dus geen geldig argument.

De heer Philippe Henry (Ecolo-Groen!) vindt het jammer dat dit onderwerp met zoveel spoed wordt behandeld. Hij betreurt ook de onzekerheid aangaande de eventuele afwijkingsaanvragen van de andere EU-lidstaten en aangaande de draagwijdte ervan. De situatie ware duidelijker geweest indien de Europese richtlijn die mogelijkheid om een afwijking aan te vragen, niet had bevat. De heer Henry heeft het er ook moeilijk mee dat het beginsel van de gendergelijkheid om commerciële redenen op de helling wordt gezet, maar vindt dat er op zijn minst nood is aan een discussie daarover. Het is niet eenvoudig de impact van het gendercriterium op de premiebedragen algemeen te evalueren, want het verband tussen beide is niet eenduidig. Het risico van concurrentie door buitenlandse maatschappijen bestaat hoegenaamd niet voor de Belgische dochters van buitenlandse maatschappijen. Bovendien zou concurrentie ook omgekeerd kunnen werken: enerzijds kunnen de Belgische verzekeringsmaatschappijen in bepaalde marktsegmenten concurrentie ondervinden; anderzijds kunnen zij zelf ook de buitenlandse maatschappijen concurrentie aandoen in andere marktsegmenten. De algemene impact op de Belgische verzekeringssector valt vandaag dus moeilijk te becijferen. Wat de segmentering van de markt betreft, stipt de spreker aan dat die kan worden verwezenlijkt zonder het beginsel van de gendergelijkheid op het spel te moeten zetten, met name door andere gedragsgebonden criteria te hanteren.

Ook *de heer Joseph George (cdH)* wenst dat informatie wordt ingewonnen over de aanvragen van andere EU-lidstaten en dat de leden die informatie krijgen. De jongste decennia heeft de concurrentiecontext in de verzekeringssector een diepgaande evolutie doorgemaakt. De fusies, de opening van de markt en de opkomst van het internet hebben het verzekeringslandschap grondig hertekend. De verzekeringsproducten zijn bovendien zo complex geworden dat heel wat verzekerden momenteel de exacte draagwijdte van hun polissen niet kennen.

Mme Florence Reuter (MR) estime qu'il est prudent de solliciter la dérogation dans la mesure où un retour en arrière après cinq ans demeure possible alors que le statu quo fige la situation de façon irréversible. L'intervenante estime par ailleurs prudent de s'en tenir à la date du 21 décembre 2007 qui figure dans la directive européenne.

Mme Florence Reuter rappelle que les membres de la Commission ont eu tout le loisir de se pencher sur la question puisqu'ils ont reçu tous les rapports écrits des auditions organisées plus tôt au Sénat sur le même sujet. Ces auditions étant les mêmes que celles organisées à la Chambre en comité d'avis pour l'émancipation sociale, l'urgence évoquée par certains n'est donc pas un argument valable.

M. Philippe Henry (Ecolo-Groen!) regrette l'urgence avec laquelle le sujet est traité et l'incertitude sur les éventuelles demandes de dérogations introduites par les autres pays européens et sur leur portée. La situation aurait été plus claire si la directive européenne n'avait pas laissé la faculté de solliciter une dérogation. M. Henry déplore que le principe d'égalité entre hommes et femmes soit remis en cause pour des enjeux commerciaux mais estime qu'il faut au minimum en discuter. Il est difficile de procéder à une évaluation globale de l'impact de la prise en compte de l'appartenance sexuelle sur le montant des primes dans la mesure où cette relation n'est pas univoque. Le risque de concurrence de compagnies étrangères ne concerne en aucun cas les filiales belges de compagnies étrangères. Par ailleurs, la concurrence pourrait aussi s'exercer dans l'autre sens, en d'autres termes, si les compagnies d'assurance belges venaient à être concurrencées sur certains segments de marché, elles pourraient concurrencer les compagnies étrangères dans d'autres secteurs du marché et l'impact global pour le secteur de l'assurance en Belgique ne peut être déterminé à ce jour. Sur la question de la segmentation du marché, l'intervenant fait remarquer que la prise en compte d'autres critères liés au comportement permet de recréer de la segmentation dans le marché sans qu'il ne soit nécessaire de remettre en cause le principe d'égalité entre hommes et femmes.

M. Joseph George (cdH) souhaite aussi que toute l'information sur les demandes émanant des autres états européens soit recueillie et communiquée aux membres. L'environnement concurrentiel dans le domaine de l'assurance a beaucoup évolué au cours des dernières décennies. Les fusions intervenues, l'ouverture du marché, le recours à l'internet ont profondément modifié le paysage de ce secteur. Les produits d'assurance sont en outre devenus plus complexes à un point tel que nombre d'assurés ignorent parfois la portée exacte de

Volgens de spreker zou de toestand eenvoudiger zijn, mocht de Europese richtlijn die afwijkingsmogelijkheid niet hebben bevat. Volgens hem gaat het immers om een spelletje bluffpoker, waarbij gegoocheld wordt met voorwaarden. Elke lidstaat bespiedt nu zijn buurlanden, teneinde hun intenties te raden en op grond daarvan de eigen positie te bepalen. Ze weten namelijk dat, zo ze vóór 21 december 2007 géén afwijking aanvragen, het niet meer mogelijk zal zijn dat gendercriterium te doen gelden als segmenteringscriterium in verzekeringsaanlegenheden. Bovendien zal elke afwijkingsaanvraag voor evaluatie worden voorgelegd aan de diensten van de Europese Commissie.

Met betrekking tot wetsvoorstel DOC 52 404/001 kant de heer George zich tegen elke vorm van discriminatie die is gebaseerd op een bepaald gedrag of op de gevolgen van de schadelast. Als dusdanig kunnen de afwijkingen inzake autoverzekering en gezondheidszorgverzekering niet door de beugel. In de sector «Leven» worden daartegen mortaliteitstabellen gebruikt, en geen gedragscriteria of criteria die te maken hebben met de kostprijs van de schadelast. Voor die sector zou een afwijkingsaanvraag kunnen. De heer George wijst erop dat de controle wordt uitgeoefend door de Europese Commissie, die zich uitspreekt over elke afwijkingsaanvraag en daarbij uitgaat van objectieve gegevens.

Bovendien wenst de spreker dat het Belgische parlement de afwijking binnen de twee jaar kan evalueren. Hij stipt aan dat de verzekeringssector zeer open is en dat het niet onontbeerlijk is een vaste vestiging te hebben in België om hier verzekeringsproducten te mogen verkopen.

In verband met de rechtstak die van toepassing is op de door Belgische burgers gesloten verzekeringen, merkt de spreker op dat het begrip «voorrangsregel» hier niet van toepassing is. Volgens het Europees recht is het mogelijk dat een dwingende bepaling alsnog aan het oordeel van het Europees Hof van Justitie wordt onderworpen. De heer George acht het weinig waarschijnlijk dat het Hof van Justitie de wet dwingend verklaart, terwijl de richtlijn dat niet is omdat hij een afwijkingsmogelijkheid omvat.

De dames Partyka, Uyttersprot en Van der Auwera zullen met de spreker twee amendementen indienen, met de bedoeling uitsluitend voor de tak «Leven» een afwijking aan te vragen, alsook te voorzien in een evaluatie door het parlement binnen twee jaar. Voor de groepsverzekeringen, die in bepaalde sectoren deel uitmaken van het loon, geldt momenteel een afwijking en valt de uiterste datum voor de eventuele aanvraag van een afwijking later dan 21 december 2007. De heer George voegt daaraan toe dat de afwijking in de tak «Leven - individueel» een debat over de groepsverzekeringen kan helpen te voorkomen.

leurs polices. L'intervenant souligne que la situation serait plus simple si la directive européenne n'avait pas prévu cette faculté de dérogation qu'il assimile à un mécanisme de «poker menteur» à cliquet sous condition. En effet, chaque état membre scrute ce que ses voisins ont l'intention de faire pour déterminer sa propre position en sachant qu'en l'absence de demande de dérogation avant le 21 décembre 2007, il ne sera plus possible de réintroduire ce facteur d'appartenance sexuelle comme critère de segmentation en matière d'assurance. En outre, chaque demande de dérogation sera soumise à un examen de la part des services de la Commission européenne.

Par rapport à la proposition de loi, M. George estime que toute discrimination reposant sur les comportements ou les conséquences de la sinistralité ne peut être admise. A ce titre, les dérogations relatives à l'assurance automobile et soins de santé ne peuvent pas être retenues. Par contre, le secteur «vie», qui est régi par des tables de mortalité et non par des comportements ou par le coût de la sinistralité, pourrait faire l'objet d'une demande de dérogation. M. George précise que le contrôle est exercée par la Commission européenne qui se prononce sur toute demande de dérogation en s'appuyant sur des données objectives.

En outre, l'intervenant souhaite que le Parlement belge puisse procéder à une évaluation de la dérogation dans les deux ans. Il fait observer que le secteur des assurances est particulièrement ouvert et qu'il n'est pas indispensable d'avoir un établissement stable en Belgique pour y vendre des produits d'assurance.

Par rapport au droit applicable aux assurances contractées par des citoyens belges, l'intervenant fait remarquer que la notion de «loi de police» ne s'applique pas en cette matière. Il pourrait y avoir au sens du droit européen une disposition impérative qui est à l'appréciation de la Cour de Justice européenne. M. George estime peu probable que la Cour de Justice déclare la loi impérative alors que la directive ne l'est pas de par la faculté de dérogation qu'elle contient.

Deux amendements prévoyant une dérogation pour la seule branche «vie» et l'évaluation du Parlement dans les deux ans seront déposés par Mmes Partyka, Uyttersprot, Van der Auwera et M. George. Pour les assurances-groupes, qui participent à la formation de la rémunération dans une série de secteurs, la dérogation est actuellement permise et la date butoir pour une éventuelle dérogation est ultérieure. M. George ajoute que la dérogation sur la branche «vie» individuelle permettrait d'éviter le débat sur les assurances-groupes.

Mevrouw Katrien Partyka (CD&V – N-VA) beklemtoont dat het debat over de non-discriminatie tussen mannen en vrouwen inzake verzekeringen over een zeer genuanceerde aangelegenheid gaat, waarin zowel levensbeschouwelijke als commerciële argumenten spelen.

Ze herinnert eraan dat de Senaat en het adviescomité voor de Maatschappelijke Emancipatie terzake hoorzittingen hebben gehouden, dat de gedachteswisselingen in het raam daarvan verrijkend waren en dat verschillende standpunten aan bod zijn gekomen. De uitgebrachte standpunten gingen niet alleen uit van specialisten of vertegenwoordigers van de verzekeringssector.

Mevrouw Partyka verwijst naar de besprekingen die in 2004 binnen de commissie werden gehouden en brengt de verschillende standpunten (van actuarissen, consumenten, enzovoort) in herinnering, alsook het advies dat terzake aan het adviescomité voor de Maatschappelijke Emancipatie werd gevraagd.

De spreekster stipt nog aan dat organisaties die in het veld actief zijn (zoals de Vrouwenraad en zijn Franstalige tegenhanger, maar ook de KAV (Kristelijke Arbeiders Vrouwenbeweging)) de jongste weken hun standpunt hebben laten horen en zich expliciet verzetten tegen elke vorm van gendergebonden discriminatie inzake verzekeringspremies. Ook de sociale partners hebben zich hierover ettelijke malen uitgesproken, waarbij de vakbonden, tijdens de in 2004 gehouden besprekingen in de verzekeringscommissie, die vorm van discriminatie hebben verworpen.

De consumenten hebben zich uitgesproken via Test-Aankoop, dat zich uitdrukkelijk verzet tegen iedere vorm van discriminatie en dat samen met het VPP (Vlaams Patiëntenplatform) een standpunt heeft ingenomen tegen genderdiscriminatie inzake verzekeringen. CD&V blijft voorstander van het beginsel van non-discriminatie en van de gendergelijkheid. Voor de takken «Ziekten» en «Motorvoertuigen» bestaan er genoeg andere criteria om de premie vast te stellen. Voor de verzekering van de motorvoertuigen zou de segmentering bijvoorbeeld kunnen gebeuren op grond van het aantal jaren rijervaring van de verzekerde of op basis van het vermogen van het voertuig.

Wat de tak «Leven» betreft, wordt de discussie toegespitst op twee kwesties, met name: de concurrentiepositie van de Belgische verzekeringsondernemingen en de mogelijkheid om andere criteria te hanteren om het probleem op te lossen. Het door de spreekster ingediende amendement voorziet in een evaluatie na twee jaar, waarbij die twee kwesties aan bod zouden komen.

De spreekster verwijst naar artikel 3 van het wetsvoorstel, dat betrekking heeft op de pensioenen. Ze

Mme Katrien Partyka (CD&V – N-VA) souligne que le débat sur la non-discrimination entre hommes et femmes en matière d'assurance est très nuancé et fait intervenir des arguments d'ordre philosophique et d'ordre commercial.

Elle rappelle que des auditions se sont tenues sur ce thème au Sénat et au Comité d'avis pour l'Emancipation sociale, que les échanges y ont été enrichissants et que différentes sensibilités s'y sont exprimées. Les avis émis n'émanaient pas seulement de spécialistes ou de représentants du secteur de l'assurance.

Mme Partyka évoque des discussions tenues en 2004 au sein de la commission, rappelant les différents points de vue émis (actuaraires, consommateurs,...) et l'avis demandé au Conseil de l'égalité des chances entre hommes et femmes.

L'intervenante fait observer que ces dernières semaines, des organisations de terrain, telles que le Vrouwenraad et son pendant francophone, ou *KAV (Kristelijke Arbeiders Vrouwenbeweging)*, se sont fait entendre et s'opposent explicitement à toute discrimination basée sur l'appartenance sexuelle en matière de primes d'assurance. Les partenaires sociaux se sont aussi exprimés sur ce sujet à plusieurs reprises, les syndicats s'opposant à la discrimination lors de discussions en commission assurances en 2004.

Les consommateurs se sont exprimés via Test-Achats qui s'oppose explicitement à toute forme de discrimination et qui a adopté un point de vue commun avec la VPP (Vlaamspatiëntenplatform) contre la discrimination sexuelle en matière d'assurance. Le CD&V reste attaché au principe de non-discrimination et à l'égalité entre hommes et femmes. Pour les branches «maladies» et «véhicules motorisés», il existe suffisamment d'autres critères pour déterminer la prime. En matière d'assurance «véhicules motorisés», la segmentation pourrait par exemple se faire en fonction du nombre d'années de conduite automobile de l'assuré ou de la puissance du véhicule.

En ce qui concerne le secteur «vie», la discussion se concentre sur deux questions: la position concurrentielle des compagnies d'assurance belges et la possibilité d'utiliser d'autres critères pour solutionner le problème. L'amendement introduit par Mme Partyka prévoit, après deux ans, une évaluation qui traitera de ces deux questions.

L'intervenante évoque l'article 3 de la proposition de loi, qui traite des pensions, et estime que des dis-

vindt dat een en ander moet worden besproken met de sociale partners teneinde tot een gemeenschappelijk standpunt te komen.

Mevrouw Partyka voegt eraan toe dat haar amendement nr. 1 verbiedt dat vanaf 21 december 2007 voor de berekening van de premies en van de prestaties nog rekening wordt gehouden met de kosten die gepaard gaan met zwangerschap en moederschap.

Mevrouw Tinne Van der Straeten (Ecolo-Groen!) geeft aan dat haar fractie de dringende behandeling van dit wetsvoorstel heeft goedgekeurd, maar dat zulks niets verandert aan het standpunt ten gronde van de fractie. De zogenaamde «genderwet» van 10 mei 2007 moet onverkort worden toegepast en het is essentieel dat niet mag worden gediscrimineerd op grond van het geslacht.

Inzake verzekeringen mag de segmentering niet langer op basis van dat criterium gebeuren. Dit principe moet zonder uitzondering worden gehandhaafd, want iedere afwijking zou een eerste stap zijn naar andere segmenteringen op grond van de gezondheid, bijvoorbeeld ten aanzien van mensen die chronisch ziek of gehandicapt zijn.

Mevrouw Van der Straeten maakt een onderscheid tussen de risico's die gepaard gaan met factoren waarop men geen vat heeft (zoals de leeftijd of het geslacht) en de risico's die voortvloeien uit gedragingen. Voor de eerste categorie van risico's mag de premie niet afhangen van de betrokken factoren; voor de tweede categorie daarentegen kunnen de betrokken risicofactoren wél in aanmerking worden genomen voor de berekening van de verzekeringspremie, zoals dat reeds het geval is voor de autoverzekering, met premies die afhangen van het aantal gereden kilometers dan wel of de verzekerde ook een abonnement voor het openbaar vervoer heeft.

Ten aanzien van de situatie in andere Europese landen en hun eventuele aanvragen tot afwijkingen mag men niet uit het oog verliezen dat tussen die landen aanzienlijke verschillen bestaan; men mag die kwestie dan ook niet als een algemeen gegeven beschouwen. Mevrouw Van der Straeten herinnert eraan dat in 1992 het verbod om inzake verzekeringen enige informatie van genetische aard in te winnen niet heeft geleid tot een uitstroom van contracten naar het buitenland. Voorts wordt het toepasbaar recht bepaald door de woonplaats van de verzekeringnemer; dat houdt in dat de contracten die Belgische verzekerden met buitenlandse maatschappijen sluiten onder het Belgisch recht vallen.

Mevrouw Van der Straeten merkt op dat de afschaffing van de bonus-malus volgens Assuralia aanzienlijke prijsstijgingen met zich had moeten brengen. In werke-

cussions doivent être organisées avec les partenaires sociaux pour arriver à une position commune.

M. Partyka ajoute que son amendement n°1 prévoit l'interdiction, dès le 21 décembre 2007, de la prise en compte des coûts liés à la grossesse et à la maternité pour le calcul des primes et des prestations.

Mme Tinne Van der Straeten (Ecolo-Groen!) précise que le groupe Ecolo-Groen! a voté l'urgence pour cette proposition de loi mais que cela n'influence en rien la position de fond du groupe. La loi du 10 mai 2007 («genderwet») doit s'appliquer sans restriction et la non-discrimination sur base de l'appartenance sexuelle est essentielle.

La segmentation en matière d'assurance ne peut plus se faire sur base de ce critère. Ce principe doit être maintenu sans exception car toute dérogation constituerait un premier pas vers d'autres segmentations sur la base de la santé, par exemple vis-à-vis des personnes atteintes de maladies chroniques ou de handicaps.

Mme Van der Straeten établit une distinction entre les risques liés à des facteurs sur lesquels nous n'avons prise tels que l'âge ou le sexe et les risques associés à des comportements. Pour la première catégorie de risques, la prime d'assurance ne doit pas être fixée en fonction des facteurs en question. Par contre, pour la seconde catégorie de risques, les facteurs de risque en question peuvent être pris en compte pour le calcul de la prime d'assurance, comme cela se fait déjà en matière d'assurance automobile avec des primes variant en fonction du nombre de kilomètres parcourus ou de la possession d'un abonnement aux transports en commun.

Par rapport à la situation des autres pays européens et à leurs éventuelles demandes de dérogations, il ne faut pas perdre de vue que des différences substantielles existent entre ces pays et dès lors ne pas considérer cette question comme une donnée globale. Mme Van der Straeten rappelle qu'en 1992, l'interdiction de recueillir toute information d'ordre génétique en matière d'assurance n'a pas provoqué de fuite de contrats vers l'étranger. En outre, le droit applicable est déterminé par le lieu de résidence du preneur d'assurance, ce qui signifie que des contrats conclus par des assurés belges avec des compagnies étrangères sont régis par le droit belge.

Mme Van der Straeten fait remarquer que la suppression du bonus-malus devait, selon Assuralia, générer des hausses de prix substantielles; en réalité, de faibles

lijkheid is er maar een kleine prijsstijging geweest. De spreker voegt eraan toe dat de portefeuille van de maatschappij en de concurrentie op de markt belangrijke factoren zijn in de prijszetting. Bovendien worden de premies zelf berekend op grond van uiteenlopende criteria, waaronder het geslacht.

De spreker wijst er in verband met de tabellen inzake de levensverwachting op dat tijdens de hoorzittingen werd aangegeven dat die gegevens niet echt objectief zijn en dat het gendercriterium niet alles verklaart. De spreker verwijst naar Franse gegevens inzake de levensverwachting van de vrouwen die roken. Hun sterfte als gevolg van longkanker zou over tien à vijftig jaar even hoog moet liggen als die van de mannen.

Volgens mevrouw Dalila Douifi (*sp.a-spirit*) moet niet aan de zogenaamde genderwet van 10 mei 2007 worden geraakt. Er zijn risicofactoren die een doorslaggevender rol spelen dan het geslacht, dat per definitie een factor van ongelijkheid is. Inzake autoverzekeringen is het relevanter voor de bepaling van de premie van de verzekerde rekening te houden met het aantal door de betrokkene begane overtredingen of veroorzaakte ongevallen, dan met het geslacht. In die tak worden aan de jongeren hoge premies opgelegd, terwijl het logisch zou zijn een aanvangspremie te doen betalen die er rekening mee houdt dat die jongeren zopas hun rijexamen hebben afgelegd.

De spreker verwijst naar de hoorzittingen die de Senaat over dat onderwerp heeft gehouden en naar het standpunt van het Vlaams Patiëntenplatform (VPP), dat zeer gehecht is aan het principe van de gendergelijkheid inzake verzekeringen, als belangrijke etappe in de strijd tegen de ongebreidelde segmentering van de markt door de verzekeraars. Het VPP is gekant tegen ieder onderscheid dat berust op criteria waarop de verzekeringnemer geen vat heeft, zoals leeftijd of geslacht.

Mevrouw Douifi verwijst naar de talrijke chronisch zieken die doorgaans geen verzekeraar kunnen vinden omdat zij voor de verzekeringsmaatschappijen een «slecht risico» zijn. De consumentenvereniging Test-Aankoop steunt die strijd tegen iedere vorm van discriminatie inzake verzekeringspremies en de antidiscriminatiewet moet daartoe bijdragen door de segmenteringstechnieken aan banden te leggen en niet door afwijkingen toe te staan. Test-Aankoop heeft het zelfs over onjuiste informatie aan de consumenten.

Mevrouw Douifi geeft aan dat haar standpunt nauw aansluit bij dat van het VPP en van Test-Aankoop.

Mevrouw Karine Lalieux (PS) verwijst naar professor Sébastien Van Drooghenbroeck van de *Facultés universi-*

hausses ont été observées. L'intervenante ajoute que le portefeuille de la compagnie et la concurrence sur le marché sont des facteurs importants dans la détermination du prix. En outre, les primes elles-mêmes sont calculées sur la base de différents critères parmi lesquels l'appartenance sexuelle.

En ce qui concerne les tableaux d'espérance de vie, l'intervenante fait remarquer qu'il a été mentionné lors d'auditions que ces données n'étaient pas véritablement objectives et que le critère de l'appartenance sexuelle n'expliquait pas tout. L'intervenante cite des données françaises traitant de l'espérance de vie des femmes fumeuses dont la mortalité par cancer du poumon devrait, d'ici dix à vingt-cinq ans, rattraper celle des hommes pour les cas de mortalité par cancer du poumon.

Mme Dalila Douifi (*sp.a-spirit*) estime qu'il ne faut pas toucher à la loi du 10 mai 2007 («genderwet»). Des facteurs de risques jouent un rôle plus déterminant que l'appartenance sexuelle qui est par définition un facteur discriminant. En matière d'assurance automobile, il est plus relevant de prendre le nombre de contraventions ou le nombre d'accidents provoqués comme élément de détermination de la prime plutôt que le sexe de l'assuré. Dans cette branche, les jeunes assurés se voient imposer des niveaux de prime élevés alors qu'il serait logique d'imposer une prime de départ prenant en compte que ces jeunes assurés viennent de présenter les épreuves du permis de conduire.

L'intervenante évoque les auditions organisées par le Sénat sur ce thème et la position de la VPP (Vlaamspatiëntenplatform) qui est très attachée au principe d'égalité entre hommes et femmes en matière d'assurance, étape importante pour lutter contre la segmentation effrénée du marché par les assureurs. La VPP s'oppose à toute différenciation basée sur des critères que le preneur d'assurance ne peut influencer, tels l'âge ou le sexe.

Mme Douifi évoque les nombreux malades chroniques qui ne peuvent généralement pas trouver d'assureur parce qu'ils constituent pour les compagnies d'assurance un «mauvais risque». L'association de défense des consommateurs Test-Achats soutient ce combat contre toute forme de discrimination en matière de primes d'assurance et la loi anti-discriminations doit contribuer à cette lutte en restreignant les techniques de segmentation et non en autorisant des dérogations. Test-Achats parle même de désinformation vis-à-vis des consommateurs. Mme Douifi souligne que son point de vue est très proche de celui de la VPP (Vlaamspatiëntenplatform) et de Test-Achats.

Mme Karine Lalieux (PS) fait référence au Professeur Sébastien Van Drooghenbroeck, des *Facultés universi-*

taires Saint-Louis, die werd gehoord in de Senaat en die de conclusies van de heer Jacobs, advocaat-generaal bij het Europees Hof van Justitie, heeft aangehaald in verband met het vraagstuk van het in aanmerking nemen van het geslacht inzake verzekeringen. De advocaat-generaal heeft een zeer waarschijnlijke situatie te berde gebracht waarin uit de statistieken zou blijken dat er een correlatie bestaat tussen de etnische achtergrond en de levensverwachting. Mocht met die verschillen rekening worden gehouden voor de bepaling van de bijdragen en van de rechten in het kader van de communautaire pensioenregeling, dan zou dat absoluut onaanvaardbaar zijn. De heer Jacobs vroeg zich af waarom het criterium van het geslacht aanvaardbaarder zou zijn dan dat van de etnische achtergrond.

Mevrouw Lalieux herinnert eraan dat de PS in 1992 het verbod heeft gesteund om iedere vraag naar inlichtingen over het genetisch profiel van een verzekerde vanwege de verzekeringsmaatschappijen. De verzekeraars hebben toen gelobbyd om dit verbod niet opgelegd te krijgen. De heer Wauthier Robyns, woordvoerder van Assuralia, geeft nu nochtans toe dat de Belgische verzekeringssector niet onder dat verbod te lijden heeft gehad. Mevrouw Lalieux maakt de parallel met de thans door de verzekeringssector geuite vrees dat een deel van zijn omzet naar het buitenland zal gaan als de non-discriminatie inzake het geslacht wordt gehandhaafd. Ze merkt op dat de verzekeringsmaatschappijen tot 1992 geslachtsneutrale lijsten hebben gebruikt inzake de sterfte, en dat terwijl het verschil in levensverwachting tussen mannen en vrouwen hetzelfde was als vandaag. Ze constateert dat dit geen afbreuk heeft gedaan aan de rentabiliteit van de verzekeringsmaatschappijen.

De spreekster voegt er nog aan toe dat volgens Test-Aankoop sommige maatschappijen geen onderscheid maken tussen mannen en vrouwen inzake levensverzekeringen en dat ze toch met de andere maatschappijen kunnen concurreren.

De heer Peter Logghe (VB) licht het wetsvoorstel toe dat hij heeft ingediend, en onderstreept daarbij onmiddellijk dat over het vraagstuk reeds het essentiële is gezegd door de vorige sprekers.

Volgens hem moet gendergerelateerde ongelijke behandeling worden toegestaan indien die berust op objectieve gegevens en als het doel ervan gewettigd is.

De spreker spoort aan tot omzichtigheid omtrent de aangehaalde onzekerheidsfactoren, en nodigt de leden uit te kiezen voor de meest wijze optie, te weten om een afwijking te verzoeken.

Hij vraagt zich voorts af waarom een leeftijdsgelateerde discriminatie aanvaardbaarder zou zijn dan een gendergerelateerde ongelijke behandeling. Hij voegt

taires Saint Louis, auditionné par le Sénat, et qui a cité les conclusions de M. Jacobs, avocat général à la Cour de Justice européenne, sur la problématique de la prise en compte du sexe en matière d'assurance. L'avocat général évoquait une situation parfaitement plausible dans laquelle des statistiques montreraient qu'une corrélation existe entre l'appartenance ethnique et l'espérance de vie. Si ces différences étaient prises en compte pour la détermination des contributions et des droits dans le cadre du régime des pensions communautaire, cette situation serait tout à fait inacceptable. En quoi l'utilisation du critère de l'appartenance sexuelle est-elle plus acceptable que le recours au critère de l'appartenance ethnique, s'interroge M. Jacobs.

Mme Lalieux rappelle qu'en 1992, le PS a soutenu l'interdiction de toute demande d'information sur le profil génétique d'un assuré de la part des compagnies d'assurance. Les assureurs avaient à l'époque opéré un lobbying pour ne pas se voir imposer cette interdiction. M. Wauthier Robijns, porte-paroles d'Assuralia, affirme pourtant aujourd'hui, avec le recul, que le secteur belge de l'assurance n'a pas souffert de la mise en œuvre de cette interdiction. Mme Lalieux fait le parallèle avec les craintes exprimées aujourd'hui par le secteur de l'assurance de voir une partie du chiffre d'affaires du secteur passer à l'étranger si la non-discrimination en matière sexuelle est maintenue. Elle fait observer que jusque 1992, les compagnies d'assurance utilisaient des tables de mortalité unisexe et ce, alors que la différence d'espérance de vie entre hommes et femmes y était la même qu'aujourd'hui. Elle constate que cela n'a pas nui à l'époque à la rentabilité des compagnies d'assurance.

L'intervenante ajoute que, selon Test-Achats, certaines compagnies ne font pas de distinctions entre hommes et femmes en matière d'assurance-vie tout en étant concurrentielles.

M. Peter Logghe (VB) commente la proposition de loi qu'il a déposée, soulignant d'emblée que l'essentiel sur la question a déjà été dit par les intervenants précédents.

Il estime qu'il faut autoriser les discriminations sur la base de l'appartenance sexuelle si elles s'appuient sur des données objectives et que le but en est légitime.

L'intervenant invite à la prudence par rapport aux facteurs d'incertitude qui ont été évoqués et invite les membres à opter pour l'option la plus sage, à savoir de solliciter la dérogation.

Il se demande par ailleurs en quoi une discrimination basée sur l'âge serait plus acceptable qu'une discrimination basée sur l'appartenance sexuelle. Il ajoute

daaraan toe dat de Europese Commissie zelf gendergerelateerde discriminatie aanvaardt, voor zover ze voor bepaalde groepsverzekeringen wordt aangewend. Over de objectiviteit van de door de verzekeraars gebruikte cijfers merkt de heer Logghe op dat ze gedeeltelijk afkomstig zijn van het Nationaal Instituut voor de Statistiek, waarvan de objectiviteit niet in twijfel kan worden getrokken.

De heer Bart Tommelein (Open Vld) betreurt dat de besprekingen betrekking hadden op het vraagstuk van de gelijkheid tussen mannen en vrouwen. De spreker onderstreept dat het standpunt van zijn partij terzake erg duidelijk is, en dat er geenszins sprake van is het beginsel van de gendergelijkheid ter discussie te stellen.

Hij merkt op dat het onderwerp bij hoogdringendheid wordt behandeld omdat dat vraagstuk niet kon worden aangepakt door de paarse coalitiepartners, aangezien de socialistische partijen weigerden het te bespreken.

De heer Tommelein betreurt het negatieve imago dat van de verzekeringssector blijft uitgaan. Hij onderstreept dat in die sector veel mensen werken, ook zelfstandigen en makelaars wier bedrijvigheid afhangt van de verkoop van verzekeringsovereenkomsten.

De spreker geeft aan dat hij niet aan *lobbying* doet ten voordele van de grote maatschappijen, maar toetst hij integendeel elk voorstel op zijn kwaliteit. Hij vindt het jammer dat de bespreking toegespitst is op het vraagstuk van de gendergelijkheid, terwijl het erop aankomt na te gaan of het al dan niet wenselijk is om een afwijkingmogelijkheid te verzoeken waarin een Europese richtlijn voorziet. Mocht de Europese richtlijn niet in die afwijkingmogelijkheid hebben voorzien en mochten dus alle EU-lidstaten gedwongen zijn geweest om inzake verzekeringen elke gendergerelateerde discriminatie te verbieden, dan was het wetsvoorstel niet ingediend, aangezien volgens dat scenario alle Europese verzekeringsmaatschappijen op voet van gelijkheid hadden gestaan wat de mededinging betreft. De heer Tommelein besluit dat, aangezien de Europese richtlijn toestaat dat om afwijkingen wordt verzocht, moet worden opgetreden om de concurrentiepositie van de Belgische verzekeringssector te verdedigen, temeer omdat de meeste andere EU-lidstaten ook om een afwijking verzoeken. Hij onderstreept dat de Belgische economie erg open is, inzonderheid in de dienstensector, en dat daarmee rekening moet worden gehouden bij de bespreking van het wetsvoorstel. Hij betreurt voorts dat sommige partijen om electorale redenen maar weinig aandacht besteden aan die sector en de mensen die er werken.

De heer Tommelein onderstreept dat de verzekeringsmaatschappijen hun gemiddelde premies dreigen op te trekken ter compensatie van de extra kosten die voortvloeien uit het verbod om voor de risicobeoordeling

que la Commission européenne elle-même admet la discrimination sur base de l'appartenance sexuelle dans la mesure où elle est utilisée pour certaines assurances-groepes. Par rapport à l'objectivité des chiffres utilisés par les assureurs, M. Logghe fait remarquer qu'ils proviennent en partie de l'Institut national des Statistiques dont l'objectivité ne peut être mise en doute.

M. Bart Tommelein (Open Vld) regrette que les discussions aient porté sur la question de l'égalité entre hommes et femmes. L'intervenant souligne que la position de son parti est très claire à ce sujet et qu'il n'est nullement question de remettre en cause le principe de l'égalité entre hommes et femmes.

Il fait remarquer que si le sujet est traité dans l'urgence, c'est parce que cette question n'a pas pu être traitée entre partenaires de la coalition violette, le parti socialiste refusant d'en discuter.

M. Tommelein regrette l'image négative que continue à véhiculer le secteur de l'assurance. Il met en évidence les nombreux emplois de ce secteur, en ce compris de nombreux emplois d'indépendants ou de courtiers, dont l'activité dépend de la vente de contrats d'assurance.

L'intervenant estime ne pas faire du *lobbying* pour les grandes compagnies mais examiner chaque proposition en fonction de sa qualité. Il regrette que la discussion se soit focalisée sur la question de l'égalité entre hommes et femmes alors qu'il s'agit d'examiner l'opportunité de solliciter une faculté de dérogation prévue par une directive européenne. Si la directive européenne n'avait pas prévu cette faculté de dérogation et donc si tous les pays européens avaient été placés dans l'obligation d'interdire toute discrimination sur la base de l'appartenance sexuelle en matière d'assurance, la proposition de loi n'aurait pas été déposée puisque dans ce scénario, toutes les compagnies d'assurance européennes seraient sur un pied d'égalité en termes de concurrence. La directive européenne permettant de solliciter des dérogations, il y a lieu de réagir pour défendre la position concurrentielle du secteur des assurances en Belgique et ce, d'autant plus que la plupart des autres pays européens sollicitent une dérogation, conclut M. Tommelein. Il souligne que l'économie belge est très ouverte, en particulier dans le secteur des services, et qu'il faut en tenir compte dans l'examen de la proposition de loi. Il regrette par ailleurs que certains partis, pour des raisons électorales, n'accordent que peu d'intérêt à ce secteur et à ses travailleurs.

M. Tommelein souligne le risque de voir les compagnies d'assurance augmenter les primes moyennes pour compenser le surcroît de charges découlant de l'interdiction de pratiquer une segmentation basée sur

een gendergerelateerde segmentatie door te voeren. Elke hindernis voor de inachtneming van een risicofactor verplicht de verzekeraars immers duurdere risicobeoordelingstechnieken uit te werken, wat tot uiting zal komen in een verhoging van de gemiddeld betaalde premie. Het feit dat in verzekeringsaangelegenheden geen gendergerelateerde discriminatie mag worden toegepast, zal over het algemeen leiden tot hogere premies voor de vrouwen, die gelijk met de mannen zullen worden behandeld.

De spreker merkt op dat het verschil in levensverwachting tussen mannen en vrouwen, in tegenstelling tot wat Test-Aankoop stelt, niet afneemt. De spreker verbaast er zich over dat sommigen gekant zijn tegen gendergerelateerde discriminatie in verzekeringsaangelegenheden, maar het tegelijkertijd normaal vinden dat wel wordt gediscrimineerd volgens de woonplaats.

De heer Tommelein concludeert dat, indien België voor *status quo* kiest, en indien de andere EU-lidstaten afwijkingen aanvragen en verkrijgen inzake gendergerelateerde discriminatie binnen de verzekeringssector, de Belgen dan niet dezelfde behandeling te beurt zal vallen als de Nederlanders of de Fransen, en ook dat is discriminatie.

In verband met de ingediende amendementen vindt de spreker het jammer dat ze het afwijkingenverzoek tot de sector «Leven» beperken, en dat in een termijn van twee jaar wordt voorzien voor de evaluatie van de afwijking, terwijl de Europese Commissie toestaat een evaluatie te verrichten na vijf jaar.

De heer Tommelein herinnert eraan dat zijn partij belang hecht aan discriminatiebestrijding, meer bepaald inzake loongelijkheid tussen mannen en vrouwen of inzake gelijkheid van de kinderbijlagen tussen loontrekenden en zelfstandigen. Hij betreurt dat sommigen het onderzochte dossier een symbolische dimensie verlenen. Ook al volstaan de door het cdH en CD&V – N-VA ingediende amendementen niet, toch zal Open Vld ze steunen, omdat de partij zelfs een gedeeltelijke vooruitgang voor de loutere tak «Leven» verkiest boven een *status quo*.

Mevrouw Kattrin Jadin (MR) steunt het wetsvoorstel, en volgens haar is het raadzaam om de afwijkingmogelijkheid te verzoeken, die in elk geval toch binnen een termijn van vijf jaar zal worden geëvalueerd. De spreker wijst op de vermeende ongelijkheid in verzekeringsaangelegenheden tussen EU-burgers, naargelang het land waar zij verblijven. Zij voegt daaraan toe dat een *status quo* zou leiden tot een premieverhoging, die in bepaalde gevallen ook de vrouwen zou treffen.

De heer Peter Logghe (VB) deelt mee dat zijn partij de beide ingediende amendementen zal steunen, ook al had hij verder willen gaan inzake de afwijkingen.

l'appartenance sexuelle pour évaluer le risque. Toute entrave à la prise en compte d'un facteur de risque oblige en effet les assureurs à développer des techniques plus coûteuses d'évaluation des risques, ce qui se traduira par une majoration des primes moyennes payées. La non discrimination sexuelle en matière d'assurance entraînera en général des primes plus élevées pour les femmes qui seront solidaires des hommes.

M. Tommelein fait observer que la différence d'espérance de vie entre hommes et femmes ne se réduit pas, contrairement à ce que Test-Achats affirme. L'intervenant s'étonne que certains s'opposent à la discrimination sexuelle en matière d'assurance mais que dans le même temps, ces mêmes personnes trouvent normale la discrimination sur base du lieu d'habitation.

En effet, si la Belgique opte pour le statu quo et que les autres pays européens sollicitent et obtiennent des dérogations en matière de discrimination sexuelle dans le secteur de l'assurance, les Belges ne seront pas traités de la même façon que les Néerlandais ou les Français, ce qui constitue aussi une discrimination, conclut M. Tommelein.

Par rapport aux amendements déposées, l'intervenant regrette qu'ils limitent la demande de dérogation au seul secteur «vie» et qu'un délai de deux ans soit prévu pour évaluer la dérogation alors que la Commission européenne permet de procéder à une évaluation après cinq ans.

M. Tommelein rappelle l'attachement de son parti à la lutte contre les discriminations, notamment en matière d'égalité familiale entre hommes et femmes ou d'égalité d'allocation familiale entre salariés et indépendants, et regrette que certains donnent au dossier étudié une dimension symbolique. Les amendements déposés par le cdH et le CD&V – N-VA, même s'ils ne sont pas satisfaisants, seront néanmoins soutenus par l'Open Vld qui préfère une avancée même partielle, pour la seule branche «vie», que le statu quo.

Mme Kattrin Jadin (MR) soutient la proposition de loi et estime qu'il est prudent de solliciter la faculté de dérogation qui sera de toute façon évaluée dans un délai de cinq ans. L'intervenante pointe la discrimination qui existerait entre citoyens de l'Union européenne selon le pays de résidence en matière d'assurance. Elle ajoute qu'un statu quo entraînerait une majoration des primes qui, dans certains cas, concernerait aussi les femmes.

M. Peter Logghe (VB) signale que son parti soutiendra les deux amendements déposés même s'il aurait souhaité aller plus loin dans les dérogations.

III. — ARTIKELSGEWIJZE BESPREKING

Artikel 1

Over dit artikel worden geen opmerkingen gemaakt.

Art. 2

De dames Katrien Partyka (CD&V – N-VA), Ilse Uyttersprot (CD&V – N-VA) en Liesbeth Van der Auwera (CD&V – N-VA) en de heer Joseph George (cdH) dienen amendement nr. 1 (DOC 52 0404/002) in, dat ertoe strekt alleen voor de tak «Leven» om een afwijking te verzoe- ken. In tegenstelling tot wat het geval is bij de sectoren «Motorvoertuigen» en «Gezondheidszorg», betreft het een sector waarbij noch gedragingen, noch de kosten van de schadelast meespelen bij de premieberekening. In de tak «Leven» worden de premiebedragen alleen op grond van de tabellen met de levensverwachting bepaald.

Voorts bepaalt amendement nr. 1 dat vanaf 21 december 2007 zwangerschaps- en moederschapskosten niet meetellen voor de berekening van de premies en prestaties.

Voor nadere uitleg over de amendementen wordt verwezen naar de algemene bespreking.

Art. 3

De dames Katrien Partyka (CD&V – N-VA), Ilse Uyttersprot (CD&V – N-VA) en Liesbeth Van der Auwera (CD&V – N-VA) en de heer Joseph George (cdH) dienen amendement nr. 2 (DOC 52 0404/002) in, dat ertoe strekt artikel 3 weg te laten. Dankzij die weglating kan de bespreking over de inhoud van artikel 12 van de wet van 10 mei 2007 tot na 21 december 2007 worden ver- daagd, aangezien die uiterste datum van de Europese richtlijn (Richtlijn 2004/113/EG) niet op de in artikel 12 bedoelde aangelegenheden van toepassing is.

Art. 4 en 5

Over deze artikelen worden geen opmerkingen ge- maakt.

III. — DISCUSSION DES ARTICLES

Art. 1^{er}

Cet article ne suscite aucun commentaire.

Art. 2

L'amendement n° 1 (DOC 52 0404/002) déposé par Mmes Partyka, Uyttersprot, Van der Auwera et M. George vise à solliciter une dérogation pour la seule branche «vie». Il s'agit d'un secteur pour lequel ni des comportements ni le coût de la sinistralité n'interviennent dans le calcul de la prime, contrairement aux secteurs «véhicules motorisés» et «soins de santé». Seules les tables d'espérance de vie déterminent le montant des primes dans la branche «vie».

Par ailleurs, l'amendement n° 1 (DOC 52 0404/002) prévoit l'interdiction, dès le 21 décembre 2007, de la prise en compte des coûts liés à la grossesse et à la maternité pour le calcul des primes et des prestations.

Il est renvoyé à la discussion générale pour plus de développements sur les amendements.

Art. 3

L'amendement n° 2 (DOC 52 0404/002) déposé par Mmes Partyka, Uyttersprot, Van der Auwera et M. George vise à supprimer l'article 3. Cette suppression permet de reporter la discussion sur le contenu de l'arti- cle 12 de la loi du 10 mai 2007 au-delà du 21 décembre 2007, cette date butoir de la directive européenne (di- rective 2004/113/CE) ne s'appliquant pas aux matières concernées par cet article 12.

Art. 4 et 5

Ces articles ne suscitent aucun commentaire.

IV. — STEMMINGEN

Art. 1

Dit artikel wordt aangenomen met 12 stemmen en 4 onthoudingen.

Art. 2

Amendement nr. 1 van de dames Partyka, Uyttersprot en Van der Auwera en de heer George (DOC 52 0404/002) wordt aangenomen met 12 tegen 4 stemmen.

Het aldus geamendeerde artikel wordt aangenomen met 12 tegen 4 stemmen.

Art. 3

Amendement nr. 2 van de dames Partyka, Uyttersprot en Van der Auwera en de heer George (DOC 52 0404/002), dat ertoe strekt dit artikel weg te laten, wordt aangenomen met 12 stemmen en 4 onthoudingen.

Art. 4 et 5

Deze artikelen worden achtereenvolgens aangenomen met 12 tegen 4 stemmen.

Toepassing van art 82,1,derde lid, van het Reglement

Vervolgens bespreekt de Commissie een aantal wetgevingstechnische opmerkingen van de Juridische Dienst van de Kamer: alle voorgestelde verbeteringen worden eenparig aangenomen.

Opschrift

De woorden «wat betreft het geslacht» dienen te worden geschrapt in het opschrift, omdat ze dubbel gebruik maken met de woorden «discriminatie tussen vrouwen en mannen».

Art 1bis (nieuw)

Overeenkomstig het voorschrift in artikel 17 van de richtlijn besluit de commissie om na artikel 1 een nieuw artikel in te voegen, waarin duidelijk wordt gestipuleerd dat het wetvoorstel de omzetting beoogt van de Richtlijn 2004/113/EG.

IV. — VOTES

Art. 1^{er}

Cet article est adopté par 12 voix et 4 abstentions.

Art. 2

L'amendement n° 1 (DOC 52 0404/002) déposé par Mmes Partyka, Uyttersprot, Van der Auwera et M. George est adopté par 12 voix contre 4.

L'article, ainsi amendé, est adopté par 12 voix contre 4.

Art. 3

L'amendement n° 2 (DOC 52 0404/002) déposé par Mmes Partyka, Uyttersprot, Van der Auwera et M. George et visant à supprimer l'article est adopté par 12 voix et 4 abstentions.

Art. 4 et 5

Ces articles sont successivement adoptés par 12 voix contre 4.

Application de l'article 82, 1, alinéa 3, du Règlement

La commission examine ensuite un certain nombre d'observations légistiques formulées par le Service juridique de la Chambre: toutes les corrections proposées sont adoptées à l'unanimité.

Intitulé

On supprimera dans l'intitulé les mots «, pour ce qui est de l'appartenance sexuelle» étant donné qu'ils font double emploi avec les mots «discrimination entre les hommes et les femmes».

Article 1^{er}bis (nouveau)

Conformément au prescrit de l'article 17 de la directive, la commission décide d'insérer, après l'article 1^{er}, un nouvel article stipulant clairement que la proposition de loi vise à transposer la directive 2004/113/CE.

Artikel 2

De Commissie beslist om een aantal tekstverbeteringen aan te brengen in de voorgestelde paragrafen 1 tot en met 4 van het artikel.

Vervolgens dienen *mevrouw Partyka cs een amendement nr. 4 (DOC 52 0404/003)* in. Dit beoogt, in de voorgestelde § 5, eerste lid, de voorgestelde uiterste datum voor de evaluatie door de Wetgevende Kamers, te verschuiven van 1 maart 2010 naar 1 maart 2011. De indieners verwijzen naar de opmerking van de Juridische Dienst: de uiterste datum van 10 maart 2010 is voorbarig. Het bedoelde verslag van de Europese Commissie, en de daarin beschreven praktijken van de lidstaten van de Europese Unie, wordt immers pas uiterlijk op 21 december 2010 aan het Europees Parlement en de Raad voorgelegd (*cf.* artikel 16 van de richtlijn).

Vervolgens dienen *mevrouw Partyka cs een amendement nr. 3 (DOC 52 0404/003)* in. Dit beoogt een nieuwe redactie in te voeren voor het tweede lid van de voorgestelde § 5, dat zou dienen te luiden als volgt:

«Deze evaluatie vindt plaats op basis van een verslag, dat door een Evaluatiecommissie binnen de 2 jaar aan de Wetgevende Kamers wordt voorgelegd.

De Koning bepaalt, bij een besluit vastgesteld na overleg in de Ministerraad, de nadere regels inzake de samenstelling en de aanstelling van de Evaluatiecommissie, evenals de vorm en de concrete inhoud van het verslag.

De Commissie rapporteert onder andere over de gevolgen van dit artikel op de markttoestand en onderzoekt ook andere segmentatiecriteria dan die welke verband houden met het geslacht.»

De indieners verwijzen naar de opmerkingen van de Juridische Dienst, met betrekking tot een aantal onduidelijkheden en dubbelzinnigheden in de huidige tekst van de evaluatiebepaling zoals opgenomen in het tweede lid van de door amendement nr. 1 voorgestelde § 5. De voorgestelde tekst is geïnspireerd op de huidige tekst van artikel 52 van de wet van 10 mei 2007 ter bestrijding van bepaalde vormen van discriminatie.

*
* *

De amendementen nrs. 3 en 4 van mevrouw Partyka cs worden vervolgens eenparig aangenomen.

Article 2

La commission décide d'apporter un certain nombre de corrections au texte des paragraphes 1^{er} à 4 proposés de l'article.

Madame Partyka et consorts présentent ensuite un amendement (N° 4 – DOC 52 0404/003) tendant à remplacer, dans le paragraphe 5, alinéa 1^{er}, proposé, la date limite du 10 mars 2010 proposée pour l'évaluation par les Chambres législatives par celle du 1^{er} mars 2011. Les auteurs renvoient à l'observation formulée par le Service juridique: la date limite du 10 mars 2010 est prématurée. Le rapport de la Commission européenne qui est visé, et les pratiques des États membres de l'Union européenne qui y sont décrites, ne seront en effet soumis au Parlement européen et au Conseil qu'au plus tard le 21 décembre 2010 (*cf.* article 16 de la directive).

Mme Partyka et consorts présentent ensuite l'amendement n° 3 (DOC 51 0404/003) tendant à reformuler comme suit le § 5, alinéa 2, proposé:

«Cette évaluation aura lieu sur la base d'un rapport présenté aux Chambres législatives, dans les deux ans, par une Commission d'évaluation.

Par arrêté délibéré en Conseil des ministres, le Roi fixe les règles plus précises en matière de composition et de désignation de la Commission d'évaluation ainsi que de la forme et du contenu du rapport.

La Commission fera notamment rapport au sujet des conséquences du présent article sur la situation du marché et examinera également d'autres critères de segmentation que ceux liés au sexe.»

Les auteurs renvoient aux observations du Service juridique concernant les imprécisions et les ambiguïtés du texte de la disposition sur l'évaluation figurant à l'alinéa 2 du § 5 proposé par l'amendement n° 1. Le texte proposé s'inspire de l'actuel article 52 de la loi du 10 mai 2007 tendant à lutter contre certaines formes de discrimination.

*
* *

Les amendements nos 3 et 4 de Mme Partyka et consorts sont ensuite adoptés à l'unanimité.

Art. 4

In de laatste zin van het artikel worden de woorden «ten laatste zes maanden na de inwerkingtreding van de wet» vervangen door de woorden «uiterlijk op 20 juni 2008»: vermits de wet in werking treedt op 20 december 2007, komt zulks op hetzelfde neer. het is verkieslijk om indien mogelijk een vaste datum te bepalen.

*
* *

Het geheel van de tekst van het wetsvoorstel, aldus geamendeerd en verbeterd, wordt vervolgens aangenomen met 11 tegen 5 stemmen.

Bijgevolg vervalt het toegevoegde wetsvoorstel DOC 52 0431/001 van de heer Logghe c.s.

De rapporteur,

Katrien PARTYKA

De voorzitter,

Bart LAEREMANS

Art. 4

Dans la dernière phrase de cet article, les mots «au plus tard six mois après l'entrée en vigueur de la présente loi» sont remplacés par les mots «le 20 juin 2008 au plus tard». Étant donné que cette loi entrera en vigueur le 20 décembre 2007, cette modification ne changera rien. Dans la mesure du possible, il est préférable de fixer une date précise.

*
* *

L'ensemble de la proposition de loi, telle qu'elle a été amendée et corrigée, est ensuite adopté par 11 voix contre 5.

La proposition de loi jointe DOC 52 0431/001 de M. Looghe et consorts devient dès lors sans objet.

La rapporteuse,

Katrien PARTYKA

Le président,

Bart LAEREMANS